

Preferencje kształcenia i doskonalenia studentów studiów niestacjonarnych w świetle badań

Preferences of the first and second degree students of extramural studies with regard to forms of training in the light of surveys

Słowa kluczowe: postęp technologiczny, student, doskonalenie, kształcenie, formy on-line.

Key words: technological progress, student, training, development, on-line forms.

Abstract: Technological progress is utilized successfully in the field of contemporary education. Multimedia presentation constitutes currently the standard of the majority of academic lectures, scientific conferences, etc. Modern communication technologies overcome the barriers of distance and time in an unprecedented manner. Training and education institutions compete with regard to the variety of educational offers. Additionally, they compete in reaching each potential student or course participant by the organization of studies and forms of education and development both in the classic form, that is, in buildings of the university, or training institutions, as well as the on-line form. Survey conducted and presented in this article depicts opinions of students of the first and second degree on their preferences with regard to the form of education and development.

Wprowadzenie. Presja czasu, w jakiej funkcjonuje współczesny człowiek powoduje, iż coraz częściej i chętniej korzysta z nowoczesnych form edukacji. Procesowi temu sprzyja dynamiczny rozwój technik informatycznych. Kształcenie na odległość jest wykorzystywane zarówno na poziomie studiów, jak i różnorodnych form doskonalenia/dokształcania.

Zainteresowanie kształceniem na poziomie studiów wyższych, jak i edukacją permanentną stało się koniecznością wynikającą zarówno z gruntownych analiz naukowych, jak i następujących na świecie głębokich procesów społeczno-gospodarczych.

„Przełomowe znaczenie dla analiz związków, występujących między wykształceniem a wzrostem gospodarczym miało pojawienie się teorii ludzkiego kapitału (*human capital*) i inwestycji w człowieka (*human investment*). Zawdzięcza się je T.W. Schultzowi i G.S. Beckerowi. Wykazali oni w swoich pracach opłacalność na-

kładów na edukację. Stwierdzili, że pomimo stałych wzrostów kosztów inwestycje w człowieka są znacznie bardziej opłacalne od tych, które przeznaczają się na powiększenie kapitału rzeczowego”¹.

Jednocześnie następujące dynamiczne zmiany społeczno-gospodarcze w znacznym stopniu przeobrażają rynek pracy – tym samym – strukturę zatrudnienia. „Globalizacja i informatyzacja oraz dokonujące się procesy integracyjne w świecie wpływają i warunkują rozwój społeczeństw. Szybki postęp, powstawanie nowych rozwiązań technologicznych, nowych form organizacji pracy prowadzą do zmiany wielkości i struktury zapotrzebowania na pracę”².

W kontekście powyższego jednym z ważniejszych czynników decydujących o sukcesie współczesnej firmy/przedsiębiorstwa jest wysoko kwalifikowana kadra dysponująca nie tylko aktualną wiedzą, ale także umiejętnościami i kompetencjami społecznymi.

„We wszystkich krajach wysoko rozwiniętych obserwuje się obecnie rosnące zapotrzebowanie na kadry wysoko kwalifikowane, dysponujące walorami potrzebnymi do stawienia czoła wyzwaniom współczesnych gospodarek”³, stąd konieczność uczenia się przez całe życie. Dlatego też, w proces inwestowania w edukację człowieka jest zaangażowana zarówno sama zainteresowana jednostka, jak i jej pracodawca.

„We współczesnym świecie coraz większe znaczenie ma edukacja pozaformalna i uczenie się nieformalne. Wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne zdobywamy nie tylko poprzez naukę w systemie oświaty i szkolnictwa wyższego, lecz także dzięki uczestnictwu w różnego rodzaju kursach i szkoleniach organizowanych przez pracodawców, organizacje obywatelskie czy inne podmioty. Uczymy się również bez wykorzystania programów prowadzonych przez podmioty kształcące, bez obecności zewnętrznego nauczyciela, sami, w sposób zamierzony lub nieintencjonalny. Uczymy się przez całe życie”⁴.

Z punktu widzenia jednostki uczenie się przez całe życie jest ważnym czynnikiem warunkującym utrzymanie się na rynku pracy. Jest to niezwykle ważne, ponieważ „Aktywność zawodowa umożliwia człowiekowi samorealizację, w tym zmierzanie się z własnymi słabościami i niedoskonałościami”⁵.

¹ Za K. Denek, *Uniwersytety w służbie społeczeństwa wiedzy*, [w:] E. Kula, M. Pękowska (red.), *Szkolnictwo wyższe w Europie i w Polsce w świetle założeń i realizacji procesu bolońskiego*, Wszechnica Świętokrzyska, Kielce 2004, s. 21.

² I. Kust, *Wyzwania dla edukacji permanentnej wobec zmieniającego się rynku pracy*, [w:] I. Janicka, M. Znajmiecka-Sikora, *Rodzina i kariera. Równoważenie czy konflikt ról*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, s. 310.

³ U. Jeruszka, *Wprowadzenie*, [w:] U. Jeruszka [red. nauk.], *Unowocześnianie metod i form kształcenia zawodowego w Polsce. Diagnoza i oczekiwane kierunki zmian.*, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa 2012, s. 17.

⁴ E. Bacia, P. Stronkowski, B. Martela, B. Kosiński, K. Łubian, M. Andrzejewska, *Od kompetencji do kwalifikacji – diagnoza rozwiązań i praktyk w zakresie walidowania efektów uczenia się*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2013, s. 5.

⁵ J. Michalak-Dawidziuk, *Edukacja i rynek pracy dla osoby niepełnosprawnej*, [w:] H. Żuraw (red. nauk.) *Osoba niepełnosprawna w procesie rehabilitacji*, PEDAGOGIUM Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Warszawie, Warszawa 2014, s. 115.

Jednocześnie uczenie się przez całe życie jest istotnym elementem rozwoju zawodowego jednostki, realizacji jej aspiracji zawodowych, poważnym wsparciem w karierze zawodowej. W tym kontekście nabiera szczególnego znaczenia umiejętność jednostki kształtowania własnej kariery zawodowej, a tym samym doboru właściwych form doskonalenia/dokształcania i jakość rzeczywistego jej zaangażowania się w proces edukacyjny.

„Rozwój zawodowy skupiony jest wokół problematyki pracy zawodowej, tj. przygotowania do niej oraz aktywności podczas jej wykonywania. Badacze tego zagadnienia coraz częściej skłonni są ujmować rozwój zawodowy w aspekcie jednostkowym, czyniąc odpowiedzialnym za jego przebieg przede wszystkim podmiot w nim uczestniczący”⁶.

Z punktu widzenia pracodawcy warto zauważyć, iż sytuacja wielu firm diametralnie pogorszyła się z powodu światowego kryzysu ekonomicznego 2007 r. Pracodawcy poszukują różnorodnych możliwości zapewnienia funkcjonowania prowadzonych firm, stosując często wyrafinowane metody. Proces ten sprzyja zapotrzebowaniu na pracowników o wysokich kwalifikacjach, kreatywnych, otwartych na zmianę i różnorodne kultury.

Innym – także ważnym – czynnikiem powodującym zainteresowanie jednostki doskonaleniem i dokształcanie już we wczesnym etapie pracy zawodowej jest konieczność pogłębienia uzyskanej w systemie edukacji wiedzy lub nabycia umiejętności czy też kompetencji społecznych, które są konieczne na danym stanowisku pracy, a których jednostka nie nabyła w procesie edukacyjnym.

„System edukacji i rynek pracy – to wciąż odległe od siebie światy. Pierwszy z nich, szczególnie na poziomie wyższym, szczyci się z trudem wywalczoną autonomią – prawem do tworzenia własnego wizerunku uczelni i wizerunku opuszczających ją absolwentów. Drugi z coraz większą niecierpliwością oczekuje na absolwentów spełniających dynamicznie zmieniające się wymagania pracodawców”⁷.

Niewątpliwie wdrażane od 2012 r. zmiany w szkolnictwie wyższym, w tym kreowanie programów w podziale na wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne, stanowią ważny krok w kierunku doskonalenia procesu przygotowywania studentów do rynku pracy.

„Wyzwania rynku pracy coraz bardziej powodują konieczność zwiększenia praktycznego wymiaru procesu kształcenia. Stąd wzrost znaczenia współpracy uczelni z pracodawcami, a także partnerami zewnętrznymi, praktyk zawodowych, pozyskiwanie opinii absolwentów uczelni na temat przydatności w ich pracy planów i programów kształcenia, aktywności biur karier”⁸.

⁶ R. Gerlach, *Rozwój zawodowy jako element całonocnego rozwoju człowieka*, [w:] *Polityka Społeczna* – miesięcznik poświęcony pracy i sprawom socjalnym, nr 3/2014, s. 6.

⁷ S.M. Kwiatkowski, *Standardy kwalifikacji zawodowych nauczycieli – między oczekiwaniami społecznymi a praktyką edukacyjną*, [w:] A. Kargulowa, S.M. Kwiatkowski, T. Szkudlarek (red. nauk.) *Rynek i kultura neoliberalna a edukacja*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2005, s. 313.

⁸ J. Michalak-Dawidziuk, *Praktyczny wymiar kształcenia na poziomie studiów wyższych a współczesny rynek pracy*, *ANNALES UMCS, sec J, PAEDAGOGIA-PSYCHOLOGIA*, vol. XXVI, 1–2, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Lublin 2013, s. 108.

Założenia metodologiczne. W 2015 r. (lipiec) przeprowadziłam badania w niepublicznej uczelni w Warszawie, których celem było m.in. pozyskanie wiedzy na temat preferencji studentów w zakresie form uczestnictwa w doskonaleniu/dokształcaniu. Badania przeprowadzono wśród studentów 154 (w tym 119 kobiet i 35 mężczyzn) studiów niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia na kierunkach *Administracja, Bezpieczeństwo narodowe, Pedagogika i Zarządzanie*. W podziale na stopień kształcenia w badaniach uczestniczyło 93 respondentów (w tym 67 kobiet i 26 mężczyzn) pierwszego stopnia oraz 61 (w tym 52 kobiety i 9 mężczyzn) drugiego stopnia.

Tabela 1. Struktura badanych studentów wg wydziału, płci i stopnia studiów niestacjonarnych w niepublicznej uczelni w Warszawie

Kierunek studiów	Kobiety			Mężczyźni			Ogółem		
	I st.	II st.	Razem	I st.	II st.	Razem	I st.	II st.	Razem
Administracja	30	6	36	7	4	11	37	10	47
Bezpieczeństwo Narodowe	2	0	2	7	0	7	9	0	9
Pedagogika	9	7	16	1	0	1	10	7	17
Zarządzanie	26	39	65	11	5	16	37	44	81
Podsumowanie	67	52	119	26	9	35	93	61	154

Spośród 154 studentów największą grupę stanowiły kobiety (119), natomiast niewielu (35) było mężczyzn. Dominowały studentki kierunku Zarządzanie i Administracja, natomiast nieliczna grupa była z Pedagogiki i Bezpieczeństwa Narodowego. Najliczniejszą grupą byli studenci z kierunku Zarządzania i Administracji; najmniejszą z Bezpieczeństwa Narodowego i Pedagogiki.

Średnia wieku badanej grupy wynosiła 25 lat. W badaniach została zastosowana metoda sondażu diagnostycznego. Kwestionariusz ankiety badawczej wykorzystany w badaniach uwzględniał zarówno pytania zamknięte, jak i otwarte.

Analiza i interpretacja wyników badań. Zaprezentowane w niniejszym artykule badania przedstawiają częściowe wyniki szerszych badań. Dla realizacji celu badań sformułowałam następujące pytania:

1. Czy podjęte przez badanych studentów formy dokształcania/doskonalenia były płatne?
2. Jeśli tak, kto sfinansował tę formę/te formy?
3. W jakiej formie były przeprowadzane formy doskonalenie/dokształcanie?
4. Jaką formę doskonalenia/dokształcania preferują badani studenci?

Poniższa tabela prezentuje wyniki otrzymanych odpowiedzi na pytanie nr 1. *Czy podjęte przez Panią/Pana formy dokształcania/doskonalenia były płatne?*

Tabela 2. Udział w płatnych formach doształcania/doskonalenia

Udział w płatnych formach doształcania/doskonalenia	.Ogółem osób			% wszystkich badanych		
	Kobiety	Mężczyźni	Razem	Kobiet	Mężczyzn	Razem
tak	37	14	51	24,03	9,09	33,12
nie	22	7	29	14,29	4,55	18,83
brak odp.	60	14	74	38,96	9,09	48,05

Wyniki badań potwierdzają znaczne (33,12%) zainteresowanie studentów płatnymi formami doskonalenia/doształcania. Mniejsza (18,83%) grupa była przeciwnego zdania. Zatem można wnioskować, iż determinacja badanych w przygotowanie się i funkcjonowanie na rynku pracy jest bardzo wysoka, dlatego też gotowi są angażować własne środki finansowe lub pozyskiwać finanse od innych, np. pracodawców.

Duża grupa badanych (48,05%) studentów nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie. Może to oznaczać, iż w grupie tej były osoby, które z różnych przyczyn (losowych, finansowych itp.) nie są zainteresowane lub studiowanie jest wystarczającym dodatkowym obciążeniem i formą doształcania i doskonalenia.

Rozkład uzyskanych wyników badań w podziale na kierunki i poziomy kształcenia oraz płeć przedstawia się następująco:

Administracja

Spośród 47 studentów na kierunku *Administracja* – 19 studentów, w tym 12 kobiet i 7 mężczyzn, zadeklarowało udział w formach doskonalenia/doształcania, 8 osób, w tym 6 kobiet i 2 mężczyzn, nie potwierdziło oraz 20 respondentów, w tym 18 kobiet i 2 mężczyzn, nie udzieliło odpowiedzi. Jednocześnie 8 osób, w tym 6 kobiet i 2 mężczyzn, nie potwierdziło udziału w formach doskonalenia/doształcania. Natomiast 20 nie udzieliło odpowiedzi, w tym 18 kobiet i 2 mężczyzn

Na studiach pierwszego stopnia na ogólną liczbę 30 badanych kobiet – 10 zadeklarowało udział w płatnych formach doształcania/doskonalenia, 4 nie potwierdziło udziału w ww. formach oraz 16 nie udzieliło odpowiedzi. Na ogólną liczbę 7 badanych mężczyzn – 6 zadeklarowało udział w płatnych formach doształcania/doskonalenia, a 1 nie udzielił odpowiedzi.

Jednocześnie na studiach drugiego stopnia na ogólną liczbę 6 badanych kobiet – 2 potwierdziły udział w płatnych formach doształcania/doskonalenia, 2 nie potwierdziły udziału w ww. formach oraz 2 nie udzieliły odpowiedzi na powyższe pytanie.

Na 4 uczestniczących w badaniach mężczyzn – 1 potwierdził udział w płatnych formach doształcania/doskonalenia, 2 nie potwierdziło udziału w ww. formach oraz 1 nie udzielił odpowiedzi na powyższe pytanie.

Bezpieczeństwo narodowe

Na 154 badanych – spośród 9 uczestniczących w badaniach, 2 respondentów, w tym 1 kobieta i 1 mężczyzna nie potwierdziło udziału w płatnych formach doskonalenia/doształcania oraz 7 osób, w tym 1 kobieta i 6 mężczyzn, nie udzieliło odpowiedzi. Żaden z badanych respondentów nie potwierdził udziału w płatnych formach doskonalenia/doształcania.

Pedagogika

Na 154 respondentów – spośród 17 uczestniczących w badaniach studentów *Pedagogiki*, 4 studentki na kierunku *Pedagogika* potwierdziły udział w płatnych formach doształcania/doskonalenia, 3 nie potwierdziły udziału w ww. formach oraz 9 nie udzieliło odpowiedzi. 1 mężczyzna uczestniczący w badaniach nie potwierdził udziału w ww. formach.

Na 9 studentek studiów pierwszego stopnia uczestniczących w badaniach 4 potwierdziły udział w płatnych formach doształcania/doskonalenia, 1 nie potwierdziła oraz 4 nie udzieliły odpowiedzi, 1 mężczyzna uczestniczący w badaniach nie potwierdził udziału w ww. formach.

Jednocześnie na studiach drugiego stopnia na 7 uczestniczących w badaniach kobiet – 2 nie potwierdziły udziału w płatnych formach doształcania/doskonalenia oraz 5 nie udzieliło odpowiedzi.

Zarządzanie

Na 154 respondentów – spośród 81 uczestniczących w badaniach studentów *Zarządzania*, 28 osób, w tym 21 kobiet i 7 mężczyzn, potwierdziło udział w płatnych formach doskonalenia/doształcania, 15, w tym 12 kobiet i 3 mężczyzn, nie potwierdziło udziału w ww. formach oraz 38, w tym 32 kobiety i 6 mężczyzn, nie udzieliło odpowiedzi.

Na studiach pierwszego stopnia z ogólnej liczby 26 kobiet, 5 zadeklarowało udział w płatnych formach doształcania/doskonalenia, 6 nie potwierdziło udziału w ww. formach oraz 15 nie udzieliło odpowiedzi.

Z ogólnej liczby 11 badanych mężczyzn – 6 zadeklarowało udział w płatnych formach doształcania/doskonalenia, natomiast 5 nie udzieliło odpowiedzi.

Jednocześnie na studiach drugiego stopnia z ogólnej liczby 39 badanych kobiet – 16 potwierdziło udział w płatnych formach doształcania/doskonalenia, 6 nie potwierdziło udziału w ww. formach oraz 17 nie udzieliło odpowiedzi na powyższe pytanie.

Z 5 uczestniczących w badaniach mężczyzn – 2 potwierdziło udział w płatnych formach doształcania/doskonalenia, 3 nie potwierdziło udziału w ww. formach.

W przypadku potwierdzenia udziału w płatnych formach doształcania/doskonalenia studenci studiów niestacjonarnych niepublicznej uczelni na pytanie 2. *Jeśli tak, kto sfinansował tę formę/te formy? (można było wskazać kilka odpowiedzi)* udzieliли odpowiedzi w sposób następujący:

Tabela 3. Źródła finansowania płatnych form doształcania/doskonalenia

Źródła finansowania	Ogółem osób			% do wszystkich badanych		
	Kobiety	Mężczyźni	Razem	% Kobiet	% Mężczyzn	% Razem
samofinansowanie	23	6	29	14,94	3,90	18,83
firma, w której pracuję	16	5	21	10,39	3,25	13,64
rodzice	3	3	6	1,95	1,95	3,90
brak odp.	77	21	98	50,00	13,64	63,64

Na uwagę zwraca fakt, iż najwięcej (18,83%) osób wskazało samofinansowanie doskonalenia i doksztalcania. Nieliczna (13,64%) grupa studentów korzystała z dofinansowania firmy, w której pracują. Podobnie niewielu studentów (3,9%) skorzystało z pomocy finansowej rodziców.

Żadna z osób nie zadeklarowała wykorzystania do tego celu kredytu bankowego. Brak odpowiedzi ze strony 63,64% studentów może wskazywać na brak zainteresowania płatnymi formami doksztalcania/doskonalenia lub samym faktem studiowania jako formą doksztalcania i doskonalenia.

Uzyskane wyniki badań w podziale na kierunki kształcenia:

Administracja

Wśród badanych na kierunku *Administracja* najliczniej, tj. 9 odpowiedzi, w tym 6 kobiet (5 na studiach pierwszego stopnia i 1 na studiach drugiego stopnia) oraz 3 mężczyzn (2 na studiach pierwszego stopnia oraz 1 na studiach drugiego stopnia) dotyczyło odpowiedzi *sam/a sfinansowałem/lam*, drugą grupę stanowiły odpowiedzi *firma, w której pracuję* – 2 odpowiedzi, w tym 1 kobieta i 1 mężczyzna (studia pierwszego stopnia) oraz *rodzice* – 2 odpowiedzi (1 mężczyzna na studiach pierwszego stopnia, 1 mężczyzna na studiach drugiego stopnia). Żadna z badanych osób nie wskazała odpowiedzi *wziąłem/wzięłam kredyt z banku*. Najliczniejszą grupę – 27 odpowiedzi, w tym 22 kobiety (18 na studiach pierwszego stopnia i 4 na studiach drugiego stopnia) oraz 5 mężczyzn (2 na studiach pierwszego stopnia i 3 na studiach drugiego stopnia) – stanowili respondenci, którzy nie udzielili odpowiedzi.

Bezpieczeństwo narodowe

Respondenci na kierunku *Bezpieczeństwo narodowe* wskazali odpowiedź *firma, w której pracuję* (2 odpowiedzi). 7 osób nie udzieliło odpowiedzi.

Pedagogika

Badani na kierunku *Pedagogika* wskazali następujące odpowiedzi: *firma, w której pracuję* – 2 odpowiedzi (2 kobiety na studiach pierwszego stopnia), *sam/a sfinansowałem/lam* – 2 odpowiedzi (1 kobieta na studiach pierwszego stopnia oraz 1 kobieta na studiach drugiego stopnia) oraz *rodzice* – 2 odpowiedzi (1 kobieta na studiach pierwszego stopnia i 1 kobieta na studiach drugiego stopnia). 10 osób (5 kobiet na studiach pierwszego stopnia i 5 na studiach drugiego stopnia) nie udzieliło odpowiedzi.

Zarządzanie

Na kierunku *Zarządzanie* badani studenci wskazali następujące odpowiedzi: *firma, w której pracuję* – 15 odpowiedzi (11 kobiet – 2 kobiety na studiach pierwszego stopnia i 9 na studiach drugiego stopnia) i 4 mężczyzn na studiach pierwszego stopnia, *sam/a sfinansowałem/lam* – 18 odpowiedzi, 15 kobiet (6 na studiach pierwszego stopnia i 9 na studiach drugiego stopnia) i 3 mężczyzn (2 na studiach pierwszego stopnia i 1 na studiach drugiego stopnia), *rodzice* – 2 odpowiedzi (1 kobieta na studiach drugiego stopnia oraz 1 mężczyzna na studiach drugiego stopnia). 43 odpowiedzi, w tym 35 kobiet (18 na studiach pierwszego stopnia i 17 na studiach drugiego stopnia) oraz 8 mężczyzn (5 na studiach pierwszego stopnia i 3 na studiach drugiego stopnia).

Kolejne, trzecie pytanie: *W jakiej formie było przeprowadzane doskonalenie/dokształcanie?* (można było wskazać kilka odpowiedzi) zilustrowane jest poniższą tabelką:

Tabela 4. Formy doskonalenia/dokształcania, w których uczestniczyli respondenci

Formy doskonalenia /dokształcania	Ogółem osób			% do wszystkich badanych		
	Kobiety	Mężczyźni	Razem	Kobiet	Mężczyzn	Razem
tradycyjnie w jednostce organizującej	32	11	43	20,78	7,14	27,92
e-learning	13	5	18	8,44	3,25	11,69
brak odp.	74	19	93	48,05	12,34	60,39

Studenci wskazali przede wszystkim *tradycyjną w formę* dokształcania/doskonalenia *w uczelni/w placówce* (27,92%) oraz *e-learning* (11,69%). Podobnie jak w poprzednich pytaniach najliczniejszą grupę (60,39%) stanowili respondenci, którzy nie udzielili odpowiedzi. Uzyskany wynik, pomimo młodego wieku badanych (średnia 25 lat) może stanowić potwierdzenie przywiązania do tradycyjnego sposobu uczestniczenia w formach kształcenia. Drugą grupę stanowili studenci, którzy dokształcają się w formie e-learningu. Nowoczesne techniki komunikacyjne stanowią współcześnie – przede wszystkim dla młodych ludzi – nieodzowny sposób komunikowania się z otoczeniem, zarówno na płaszczyźnie zawodowej, towarzyskiej, jak i rodzinnej. Brak odpowiedzi wielu badanych stanowi kontynuację wyniku z dwóch poprzednich pytań.

Odpowiedzi, jakich udzielili respondenci w podziale na poszczególne kierunki kształcenia przedstawiają się następująco.

Administracja

Na kierunku *Administracja* udzielono następujących odpowiedzi: *tradycyjna forma organizowana w uczelni/w placówce organizującej formę doskonalenia/dokształcania* – 8 odpowiedzi, w tym 5 kobiet (4 na studiach pierwszego stopnia i 1 na studiach drugiego stopnia) i 3 mężczyzn (2 na studiach pierwszego stopnia i 1 na studiach drugiego stopnia), *e-learning* – 3 odpowiedzi (1 kobieta i 2 mężczyzn na studiach pierwszego stopnia). 2 osoby nie udzieliły odpowiedzi.

Bezpieczeństwo narodowe

Na kierunku *Bezpieczeństwo narodowe* respondenci udzielili następujących odpowiedzi: *tradycyjna forma organizowana w uczelni/w placówce organizującej formę doskonalenia/dokształcania* – 1 odpowiedź (1 kobieta), *e-learning* – 1 odpowiedź (1 kobieta). 7 mężczyzn nie udzieliło odpowiedzi.

Pedagogika

Na kierunku *Pedagogika* badani studenci udzielili następujących odpowiedzi: *tradycyjna forma organizowana w uczelni/w placówce organizującej formę doskonalenia /dokształcania* – 5 odpowiedzi (1 kobieta na studiach pierwszego stopnia i 1 mężczyzna na studiach pierwszego stopnia oraz 3 kobiety na studiach drugiego

stopnia), *e-learning* – 2 kobiety. Wśród badanych 10 osób (6 kobiet na studiach pierwszego stopnia i 4 kobiety na studiach drugiego stopnia) nie udzieliło odpowiedzi.

Zarządzanie

Na kierunku *Zarządzanie* badani udzielili następujących odpowiedzi: *tradycyjna forma organizowana w uczelni/w placówce organizującej formę doskonalenia/dokształcania* – 29 odpowiedzi, w tym 22 kobiety (7 na studiach pierwszego stopnia i 15 na studiach drugiego stopnia) oraz 7 mężczyzn (5 na studiach pierwszego stopnia i 2 na studiach drugiego stopnia), *e-learning* – 12 odpowiedzi, w tym 9 kobiet (3 na studiach pierwszego stopnia i 6 na studiach drugiego stopnia) oraz 3 mężczyzn (1 na studiach pierwszego stopnia i 2 na studiach drugiego stopnia). Natomiast nie udzieliło odpowiedzi 40 osób, w tym 34 kobiety (16 kobiet na studiach pierwszego stopnia i 18 na studiach drugiego stopnia) oraz 6 mężczyzn (5 na studiach pierwszego stopnia i 1 na studiach drugiego stopnia).

Analiza poniższych danych dotyczy pytania 4. *Jaką formę doskonalenia/dokształcania preferują respondenci?*

Tabela 5. Forma doskonalenia/dokształcania preferowana przez studentów studiów niestacjonarnych

Forma doskonalenia/dokształcania	Kobiety	Mężczyźni	Razem	% kobiet do wszystkich badanych	% mężczyzn do wszystkich badanych	% razem do wszystkich badanych
nomadyczna (w ruchu)	10	3	13	6,49	1,95	8,44
w domu	9	3	12	5,84	1,95	7,79
z wykorzystaniem urządzeń mobilnych	9	4	13	5,84	2,60	8,44
tradycyjna u organizatora	45	5	50	29,22	3,25	32,47
e-learning	15	2	17	9,74	1,30	11,04
brak odp.	31	18	49	20,13	11,69	31,82

Najpopularniejszą (32,47%) formą dokształcania/doskonalenia jest tradycyjna forma udziału w siedzibie organizatora, następnie (11,04%) *e-learning*. Kolejną z preferowanych form jest wykorzystywanie *do uczenia się urządzeń mobilnych, tj. tablety, telefony komórkowe* (8,44%). Wynik ten wykazuje zainteresowanie badanych nowoczesnymi sposobami organizacji dokształcania/doskonalenia. Młodzi ludzie oczekują od organizatorów większej otwartości na nowoczesne techniki komunikacyjne.

Nielicznie studenci korzystają z innych form dokształcania/doskonalenia: *w domach* (7,79%) i formy nomadycznej, *czyli w ruchu – w środkach transportu czy miejscach kojarzonych z rozrywką, np. w parkach* (8,44%).

W podziale na kierunki kształcenia odpowiedzi kształtują się następująco:

Administracja

Na kierunku *Administracja* formę *nomadyczną*, czyli *w ruchu* – w *środkach transportu czy miejscach kojarzonych z rozrywką* (np. w *parkach*) – wskazały 2 kobiety na studiach pierwszego stopnia, w *domach* – 6 osób, w tym 4 kobiety (1 na studiach pierwszego stopnia i 3 na studiach drugiego stopnia) i 2 mężczyzn (1 na studiach pierwszego stopnia i 1 na studiach drugiego stopnia), w *których wykorzystywane są do uczenia się urządzenia mobilne*, tj. *tablety, telefony komórkowe* – 2 osoby (1 kobieta na studiach pierwszego stopnia i 1 mężczyzna na studiach pierwszego stopnia), *tradycyjną*, tj. w *firmie, która organizuje formę doskonalenia/dokształcania* – 14 osób, w tym 9 kobiet na studiach pierwszego stopnia i 5 mężczyzn (2 na studiach pierwszego stopnia i 3 na studiach drugiego stopnia), *e-learning* – 1 kobieta na studiach pierwszego stopnia. *Nie udzieliło odpowiedzi* – 22 osoby (21 kobiet na studiach pierwszego stopnia i 1 mężczyzna na studiach pierwszego stopnia).

Bezpieczeństwo narodowe

Na kierunku *Bezpieczeństwo narodowe* formy *doskonalenia/dokształcania*, w których wykorzystywane są do uczenia się urządzenia mobilne, tj. *tablety, telefony komórkowe* wskazały 2 osoby (1 kobieta i 1 mężczyzna), natomiast *tradycyjną*, tj. w *firmie, która organizuje formę doskonalenia/dokształcania* – 2 osoby (1 kobieta i 1 mężczyzna), *e-learning* – 1 mężczyzna.

Żadna z badanych osób nie wskazała formy *nomadycznej*, czyli *w ruchu* – w *środkach transportu czy miejscach kojarzonych z rozrywką* (np. w *parkach*) oraz formy w *domach*.

Ponadto 3 mężczyzn nie udzieliło odpowiedzi.

Pedagogika

Na kierunku *Pedagogika* formę *nomadyczną*, czyli *w ruchu* – w *środkach transportu czy miejscach kojarzonych z rozrywką* (np. w *parkach*) wskazały 2 kobiety na studiach pierwszego stopnia, w *domach* – 1 kobieta na studiach pierwszego stopnia, formy, w których wykorzystywane są do uczenia się urządzenia mobilne, tj. *tablety, telefony komórkowe* wskazała 1 kobieta, *tradycyjną*, tj. w *firmie, która organizuje formę doskonalenia/dokształcania* – 9 osób, w tym 8 kobiet (3 na studiach pierwszego stopnia i 5 na studiach drugiego stopnia) i 1 mężczyzna na studiach pierwszego stopnia, *e-learning* – 1 kobieta na studiach pierwszego stopnia

Zarządzanie

Na kierunku *Zarządzanie* formę *nomadyczną*, czyli *w ruchu* – w *środkach transportu czy miejscach kojarzonych z rozrywką* (np. w *parkach*) wskazało 9 osób, w tym 6 kobiet (1 na studiach pierwszego stopnia i 5 na studiach drugiego stopnia) oraz 3 mężczyzn (2 na studiach pierwszego stopnia i 1 na studiach drugiego stopnia), w *domach* – 5 osób, w tym 4 kobiety (3 na studiach pierwszego stopnia i 1 na studiach drugiego stopnia) i 1 mężczyzna na studiach, formy, w których wykorzystywane są do uczenia się urządzenia mobilne, tj. *tablety, telefony komórkowe* – 8 osób, w tym 6 kobiet (2 na studiach pierwszego stopnia i 4 na studiach drugiego stopnia) oraz 2 mężczyzn (1 na studiach pierwszego stopnia i 1 na studiach drugiego stopnia), *tradycyjną*, tj. w *firmie, która organizuje formę doskonalenia/dokształcania* – 35 osób, w tym

27 kobiet (9 na studiach pierwszego stopnia i 18 na studiach drugiego stopnia) oraz 8 mężczyzn (6 na studiach pierwszego stopnia i 2 na studiach drugiego stopnia), *e-learning* – 13 kobiet (5 na studiach pierwszego stopnia i 8 na studiach drugiego stopnia) oraz 1 mężczyzna na studiach drugiego stopnia.

Nie udzieliło odpowiedzi 10 osób, w tym 9 kobiet (6 na studiach pierwszego stopnia i 3 na studiach drugiego stopnia) oraz 1 mężczyzna na studiach drugiego stopnia.

Podsumowanie. „Możliwości rozwoju edukacyjnego i kariery zawodowej przyczyniają się do zmian w wieloaspektowym znaczeniu, do kreatywnych działań i poszukiwania optymalnych rozwiązań”⁹.

Uzyskane wyniki badań potwierdzają otwartość badanych studentów na edukację, ich determinację potwierdzoną zaangażowaniem finansowym w proces własnego doskonalenia i doskonalenia. Jednocześnie uzyskane wyniki wskazują preferencje młodych ludzi do tradycyjnej formy udziału w doksztalcaniu i doskonaleniu. Wyniki badań mogą być głosem w dyskusji o uwarunkowaniach i formach aktywności zawodowej w zakresie doskonalenia i doksztalcania zawodowego.

Z punktu widzenia jednostki uczenie się przez całe życie jest ważnym czynnikiem warunkującym utrzymanie się na rynku pracy. Jest to niezwykle ważne, ponieważ „Aktywność zawodowa umożliwia człowiekowi samorealizację, w tym zmierzanie się z własnymi słabościami i niedoskonałościami”¹⁰.

Jednocześnie uczenie się przez całe życie jest istotnym elementem rozwoju zawodowego jednostki, realizacji jej aspiracji zawodowych, poważnym wsparciem w karierze zawodowej. W tym kontekście nabiera szczególnego znaczenia umiejętność jednostki kształtowania własnej kariery zawodowej, a tym samym doboru właściwych form doskonalenia/doksztalcania i jakoś rzeczywistego jej zaangażowania się w proces edukacyjny.

Bibliografia

1. Bacia E., Stronkowski P., Martela B., Kosiński B., Lubian K., Andrzejewska M., *Od kompetencji do kwalifikacji – diagnoza rozwiązań i praktyk w zakresie walidowania efektów uczenia się*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2013.
2. Denek K., *Uniwersytety w służbie społeczeństwa wiedzy*, [w:] E. Kula, M. Pękowska (red.), *Szkolnictwo wyższe w Europie i w Polsce w świetle założeń i realizacji procesu bolońskiego*, Wszechnica Świętokrzyska, Kielce 2004.
3. Gerlach R., *Rozwój zawodowy jako element całonocnego rozwoju człowieka*, [w:] *Polityka społeczna – miesięcznik poświęcony pracy i sprawom socjalnym*, nr 3/2014.

⁹ I. Kust, *Międzykulturowe aspekty pracy doradczej – działania wieloaspektowe*, [w:] B. Kurowska, K. Łopot-Dzierwa (red.) *Kultura – Edukacja – Sztuka*, t. II, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków 2015, s. 302.

¹⁰ J. Michalak-Dawidziuk, *Edukacja i rynek pracy dla osoby niepełnosprawnej*, [w:] H. Żuraw (red. nauk.) *Osoba niepełnosprawna w procesie rehabilitacji*, PEDAGOGIUM Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Warszawie, Warszawa 2014, s. 115.

4. Jeruszka U., *Wprowadzenie*, [w:] U. Jeruszka (red. nauk.), *Unowocześnianie metod i form kształcenia zawodowego w Polsce. Diagnoza i oczekiwane kierunki zmian.*, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa 2012.
5. Kust I., *Międzykulturowe aspekty pracy doradczej – działania wieloaspektowe*, [w:] B. Kurowska, K. Łapot-Dzierwa (red.) *Kultura – Edukacja – Sztuka*, t. II, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków 2015.
6. Kust I., *Wyzwania dla edukacji permanentnej wobec zmieniającego się rynku pracy*, [w:] I. Janicka, M. Znajmiecka-Sikora (red.), *Rodzina i kariera. Równoważenie czy konflikt ról*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014.
7. Kwiatkowski S.M., *Standardy kwalifikacji zawodowych nauczycieli – między oczekiwaniami społecznymi a praktyką edukacyjną*, [w:] A. Kargulowa, S.M. Kwiatkowski, T. Szkudlarek (red. nauk.) *Rynek i kultura neoliberalna a edukacja*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2005.
8. Michalak-Dawidziuk J., *Edukacja i rynek pracy dla osoby niepełnosprawnej*, [w:] H. Żuraw (red. nauk.) *Osoba niepełnosprawna w procesie rehabilitacji*, PEDAGOGIUM Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Warszawie, Warszawa 2014.
9. Michalak-Dawidziuk J., *Praktyczny wymiar kształcenia na poziomie studiów wyższych a współczesny rynek pracy*, ANNALES UMCS, sec J, PAEDAGOGIA-PSYCHOLOGIA, vol. XXVI, 1–2, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Lublin 2013.
10. Sienkiewicz Ł., Trawińska-Konador K., Podwójcic K., *Polityka zarządzania kompetencjami pracowników*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2013.

Dr Izabella KUST

Wyższa Szkoła Menedżerska

Warszawa

wiziza@op.pl